

بحث: حکم اولی تکثیر نسل:

اصل اولی در این مسئله اباحه است، اما با توجه به روایات متعددی که خواهیم آورد، می توان به استحباب تکثیر نسل قائل شد.

(۱) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ بَكْرِ بْنِ صَالِحٍ قَالَ: كَتَبْتُ إِلَى أَبِي الْحَسَنِ عِ إِنِّي أَحْبَبْتُ طَلَبَ الْوَلَدِ مُنْذُ خَمْسِ سِنِينَ وَ ذَلِكَ أَنَّ أَهْلِي كَرِهَتْ ذَلِكَ وَ قَالَتْ إِنَّهُ يَسْتَدُّ عَلَيَّ تَرْبِيَتَهُمْ لِثِقَلِ الشَّيْءِ فَمَا تَرَى فَكَتَبَ إِلَيَّ اطَّلَبِ الْوَلَدَ فَإِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُهُمْ^۱

نجاشی بکر بن صالح را از اصحاب امام کاظم علیه السلام بر شمرد و او را تضعیف می کند.^۲

(۲) وَ فِي مَعَانِي الْأَخْبَارِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُوسَى بْنِ الْمُتَوَكَّلِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرِ الْحَمِيرِيِّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَيْسَى عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ ابْنِ رِثَابٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ أَوْ غَيْرِهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ [قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص] تَزَوَّجُوا فَإِنِّي مُكَاتِرٌ بِكُمْ الْأُمَّمَ غَدًا فِي الْقِيَامَةِ^۳

در سند تعبیر «او غیره» بکار رفته که سند را مرسل می کند.

(۳) وَ عَنْهُمْ [أى عن عدة] عَنْ سَهْلٍ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَيْسَى وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ جَمِيعاً عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ رِثَابٍ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ص فَقَالَ إِنَّ خَيْرَ نِسَائِكُمُ الْوُلُودُ الْوَدُودُ الْعَفِيفَةُ الْعَزِيزَةُ فِي أَهْلِهَا الذَّلِيلَةُ مَعَ بَعْضِهَا الْمُتَبَرِّجَةُ مَعَ زَوْجِهَا الْحَصَانُ عَلَى غَيْرِهِ الَّتِي تَسْمَعُ قَوْلَهُ وَ تَطِيعُ أَمْرَهُ وَ إِذَا خَلَا بِهَا بَدَلَتْ لَهُ مَا يُرِيدُ مِنْهَا وَ لَمْ تَبْدَلْ كَتَبْتُ لِلرَّجُلِ^۴

اگر در صحّت روایت به واسطه «سهل» خدشه‌ای هم باشد، سند دوم و سوم روایت خالی از اشکال است. ضمن اینکه عدّه مذکور در روایت که کلینی به واسطه آنها از سهل روایت می کند عبارتند از:

۱. وسائل الشیعة؛ ج ۲۱، ص: ۳۶۰

۲. معجم رجال الحدیث، ج ۳، ص ۱۸۲.

۳. امام صادق علیه السلام از رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم نقل می کنند که فرمودند: «ازدواج کنید که من به وسیله ازدواج شما، امت خود را زیاد و گسترده در روز قیامت عرضه کنم.» وسائل الشیعة؛ ج ۲۱، ص: ۳۵۸

۴. جابر بن عبدالله از پیامبر اکرم ص نقل می کند که فرمودند: بهترین زنان، آنهایی هستند که دارای این مشخصات باشند: زنی که زیاد زایمان کند، با محبت، با عفت، در خانواده اش عزیز باشد، با شوهرش با خضوع رفتار نماید، برای او خودش را جلوه و بروز دهد، در مقابل غیر شوهرش خودش را نگهدارد، آن زنی که حرف شوهرش را می شنود و اطاعت از او می کند و زمانی که با او همخوابی می کند و خودش را در اختیار او قرار دهد مردانه (خشن) خود را در اختیار همسرش قرار ندهد. وسائل الشیعة؛ ج ۲۰، ص: ۲۸

علی بن محمد علان (کلینی)، محمد بن ابی عبدالله، محمد بن حسن، محمد بن عقیل کلینی^۱ و در نتیجه از این حیث سند خالی از اشکال است و ابی حمزة مذکور در روایت نیز، ابی حمزة ثمالی می باشد.^۲

۴) «مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ جَمِيعاً عَنْ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ص فَقَالَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ إِنَّ لِي - ابْنَةَ عَمِّ لِي قَدْ رَضِيْتُ جَمَالَهَا - وَ حُسْنَهَا وَ دِينَهَا وَ لَكِنَّهَا عَاقِرٌ فَقَالَ لَا تَزَوِّجْهَا - إِنَّ يَوْسُفَ بْنَ يَعْقُوبَ لَقِيَ أَخَاهُ فَقَالَ يَا أَخِي - كَيْفَ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَزَوِّجَ النِّسَاءَ بَعْدِي - فَقَالَ إِنَّ أَبِي أَمَرَنِي فَقَالَ إِنَّ اسْتَطَعْتَ - أَنْ تَكُونَ لَكَ ذُرِّيَّةٌ تُثَقِّلُ الْأَرْضَ بِالتَّسْبِيحِ فَاَفْعَلْ - قَالَ وَ جَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْغَدِ إِلَى النَّبِيِّ ص - فَقَالَ لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ فَقَالَ لَهُ تَزَوِّجْ سَوَاءً وَ لُوداً - فَإِنِّي مُكَاتِرٌ بِكُمْ الْاُمَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ - فَقُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع مَا السَّوَاءُ قَالَ الْقَبِيحَةُ.»^۳

روایت صحیح السند است و عده منقول در روایت مشترک لفظی است چراکه عده ای که واسطه بین سهل و کلینی بوده اند همان گروهی هستند که در ذیل سند قبل آورديم و عده ای که بین کلینی و احمد بن محمد هستند عبارتند از: محمد بن یحیی، علی بن موسی، داوود بن کوره، احمد بن ادريس و علی بن ابراهیم بن هاشم^۴ در نتیجه از این حیث سند صحیح است و احمد بن محمد موجود در سند روایت، علی رغم اینکه اگر احمد بن محمد بن خالد باشد نیز ثقة است ولی به فرموده آیت الله العظمی بروجردی احمد بن محمد بن عیسی است.^۵

از حیث دلالت روشن است که علی رغم آنکه زیبایی از فضایل نسوان می باشد (افضل نساء امتی

۱. ترتیب اسانید کتاب الکافی، ص ۱۱۶

۲. معجم رجال الحدیث، ج ۴، ص ۱۶، ج ۲۱ ص ۱۳۵

۳. «از امام صادق آمده که فرمود: فردی نزد پیامبر(ص) آمد پس گفت: ای پیامبر خدا، من دخترعمویی دارم که از نظر زیبایی و حسن و دینش او را پسندیدم و لکن نازاست. پس پیامبر فرمود: با او ازدواج نکن. پیامبر فرمود: یوسف زمانی که برادرش را دید و ملاقات کرد به او گفت: ای برادر، چطور توانستی بعد از من زن بگیری؟ برادرش گفت: پدرم به من امر کرد. پدرم گفت: فرزندم اگر می توانی نسل و ذریه ای بسازی که آنها زمین را سنگین کنند به واسطه «لا اله الا الله» پس انجام بده. فردا مردی دیگر نزد پیامبر آمد و پیامبر مثل این جریان را برای او گفت. سپس پیامبر(ص) فرمود: با زن سواء ازدواج کن که زایمان کند که من در روز قیامت به زیادی امت خودم افتخار می کنم. سپس از امام صادق □ سؤال شد که مراد از سواء چیست؟ امام(ع) فرمود: یعنی زشت رو.» وسائل الشیعة؛ ج ۲۰، ص: ۵۳

۴. ترتیب اسانید کتاب الکافی، ص ۱۱۷

۵. ترتیب اسانید کتاب الکافی، ص ۱۱۶*

صبحهنّ وجهاً و اقلهنّ مهراً) ^۱ ولی اگر امر دایر مدار ولود بودن و زیبایی باشد، پیامبر ولود بودن را پیشنهاد می‌نماید و از نقل قضیه حضرت یعقوب چنین استفاده می‌شود که این امر در شرایع الهی گذشته جاری است. روایت بعد بر همین مطلب اشاره می‌نماید.

(۵) «مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ جَمِيعاً عَنْ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ رَزِينٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص تَزَوَّجُوا بِكَرّاً وَ لُوداً- وَ لَا تَزَوَّجُوا حَسَنَاءَ جَمِيلَةً عَاقِرًا- فَإِنِّي أَبَاهِي بِكُمْ الْأُمَّمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.»^۲

احتمال دارد که بکر در حدیث تصحیف باشد چراکه بکر را نمی‌توان فهمید که ولود بوده است.

(۶) «وَ فِي الْخِصَالِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيٍّ ع فِي حَدِيثِ الْأَرْبَعِيَّةِ قَالَ: تَزَوَّجُوا فَإِنَّ التَّزْوِيجَ سُنَّةُ رَسُولِ اللَّهِ ص - فَإِنَّهُ كَانَ يَقُولُ مَنْ كَانَ يُحِبُّ أَنْ يَتَّبِعَ سُنَّتِي - فَإِنَّ مِنْ سُنَّتِي التَّزْوِيجَ - وَ اطَّلَبُوا الْوَلَدَ فَإِنِّي مُكَاتِرٌ بِكُمْ الْأُمَّمَ غَدًا- وَ تَوَقَّوْا عَلَيَّ أَوْلَادِكُمْ مِنْ لَبَنِ الْبَغِيِّ- مِنَ النِّسَاءِ وَ الْمَجْنُونَةِ فَإِنَّ اللَّبْنَ يُعْدِي.»^۳

(۷) «وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَمْرٍو بْنِ عَمْرٍو عَنْ شِمْرِ بْنِ جَابِرٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَا يَمْنَعُ الْمُؤْمِنَ أَنْ يَتَّخِذَ أَهْلًا- لَعَلَّ اللَّهَ يَرْزُقُهُ نَسَمَةً تُثْقِلُ الْأَرْضَ بِلَا إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ.»^۴

(۸) «وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ يَحْيَى عَنِ جَدِّهِ الْحَسَنِ بْنِ رَاشِدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص أَكْثَرُوا الْوَلَدَ أَكْثَرُ بِكُمْ الْأُمَّمَ غَدًا.»^۵

(۹) «وَ فِي سُنَنِ الْبَيْهَقِيِّ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِي إِمَامَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص): تَزَوَّجُوا فَإِنِّي مُكَاتِرٌ بِكُمْ الْأُمَّمَ (يَوْمَ الْقِيَامَةِ - خ ل) وَ لَا تَكُونُوا كَرَهْبَانِيَةِ النَّصَارَى.»^۶

۱ . وسائل الشیعه، ج ۱۴ ص ۱۶

۲ . از امام باقر(ع) نقل شده است که رسول‌الله(ص) فرمود: ازدواج کنید با زن باکره‌ای که زیاد زایمان کند و ازدواج با زن زیباروی نازا نکنید. پس به درستی که من در روز قیامت به اتم مباحات می‌کنم. که سند صحیح می‌باشد و دلالت روشن است. وسائل الشیعه؛ ج ۲۰، ص: ۵۴

۳ . علی(ع) فرمودند: ازدواج کنید که رسول‌الله(ص) زیاد می‌فرمودند که کسی که دوست دارد سنت مرا تبعیت کند پس باید ازدواج کند، پس بدرستی که از سنت من ازدواج است و طلب فرزند کنید و من (به وسیله ازدواج شما)، امت خودم را زیاد و گسترده در روز قیامت عرضه کنم. وسائل الشیعه؛ ج ۲۰، ص: ۱۵

۴ . از امام باقر(ع) نقل شد که رسول‌الله(ص) فرمودند: چه چیز مؤمن را باز می‌دارد از اینکه همسری را اختیار کند، امید است خدای تعالی فرزندی به او روزی دهد که آن فرزند زمین را به «لا اله الا الله» سنگین کند. وسائل الشیعه؛ ج ۲۰، ص: ۱۴

۵ . از امام صادق(ع) نقل شده که پیامبر(ص) فرمود: زیاد کنید فرزندانان را که در روز قیامت من ادعای کثرت می‌کنم در مقابل امت های دیگر. وسائل الشیعه؛ ج ۲۱، ص: ۳۵۷

۶ . رسول‌الله(ص) فرمود: ازدواج کنید که من به وسیله ازدواج شما، امت خودم را زیاد و گسترده در روز قیامت عرضه می‌کنم و مانند

۱۰) «و فيها باسناده عن معقل بن يسار قال: جاء رجل الى رسول الله (ص) فقال: يا رسول الله انى أصبت امرأة ذات حسب و منصب و مال، إلتا أنها لاتلد، أفأتزوج بها؟ فنهاه رسول الله، ثم أتاه الثانية فقال له مثل ذلك فنهاه: ثم أتاه الثالثة فقال له مثل ذلك، فقال رسول الله (ص): تزوجوا الولود الودود فانى مكاتر بكم الأمم.»^۱

۱۱) «و فيها باسناده عن أنس قال: كان رسول الله (ص) يأمرنا بالباءة. (بالنساء - خ ل) و ينهانا عن التبتل نهياً شديداً و يقول: تزوجوا الودود الولود فانى مكاتر بكم الأنبياء (الأمم - خ ل) يوم القيامة.»^۲

۱۲) «و فيها باسناده عن أبي اذينة الصدفى أن رسول الله (ص) قال: خير نساءكم الودود الولود المواتية المواسية اذا اتقين الله... الحديث.»^۳

۱۳) «و فى سنن ابن ماجه باسناده عن أبي هريرة قال: قال رسول الله (ص): انكحوا فانى مكاتر بكم الأمم.»^۴

۱۴) مُحَمَّدٌ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ جَمِيعاً عَنْ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ رَبَّابٍ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِشِرَارِ نِسَائِكُمُ الذَّلِيلَةَ فِي أَهْلِهَا - الْعَزِيزَةَ مَعَ بَعْلِهَا الْعَقِيمُ الْحَقُّودُ - الَّتِي .. الْحَدِيثُ»^۵

از این روایت کثرت اولاد استفاده نمی شود بلکه مذمت بی فرزندی است.

نصاری (که طریق تجرد و رهبانیت را پیش گرفته اند) نباشید. سنن الکبری، ج ۷ ص ۷۸

۱. مردی خدمت رسول الله ﷺ آمد و گفت: ای رسول الله به زنی که دارای خانواده، مقام و مال است دست یافته ام آلا اینکه آن زن نازاست، آیا با او ازدواج کنم. رسول الله ﷺ او را از ازدواج با آن زن نهی کرد، سپس شخص دیگری آمد و چنین جریانی را برای رسول الله ﷺ بیان کرد، پس پیامبر او را نیز نهی کرد، سپس شخص سومی آمد و چنین جریانی را بیان کرد، پس رسول الله ﷺ فرمود: ازدواج کنید با زنی که زیاد زایمان کند و با محبت باشد پس به وسیله آنان در روز قیامت امت من زیاد و گسترده شوند. سنن الکبری، ج ۷ ص ۸۱

۲. رسول الله ﷺ امر کردند ما را به زنان و نهی کردند ما را از ازدواج نکردن، نهی شدید و فرمودند: ازدواج کنید با زنی که زیاد زایمان کند و با محبت باشد پس من به وسیله ازدواج شما، امت خود را زیاد و گسترده در روز قیامت عرضه کنم. سنن الکبری، ج ۷ ص ۸۲

۳. رسول الله ﷺ فرمودند: بهترین زنان شما، زنی است که زیاد زایمان کند و با محبت باشد و مطیع باشد (مواتیه) و تسلی بخش (مواسیه) باشد، در صورتی که تقوای الهی را هم رعایت کند. سنن الکبری، ج ۷ ص ۸۲

۴. رسول الله ﷺ فرمودند: ازدواج کنید که به وسیله ازدواج شما من در قیامت امت خود را گسترده عرضه می کنم. سنن ابن ماجه، ج ۱ ص ۵۹۹

۵. جابر بن عبدالله از قول رسول الله ﷺ نقل می کند که فرمودند: آیا خبر دهم شما را به بدترین زنان؟ آنان کسانی هستند که در میان خانواده شان حقیر و نزد همسرشان متکبر و نازا و کینه توز هستند... وسائل الشیعة؛ ج ۲۰، ص: ۳۳

